

Finanspolitiska rådets rapport 2012

Knut Wicksells centrum för finansvetenskap

7 september 2012

Lars Jonung

Finanspolitiska Rådet

Knut Wicksells centrum för finansvetenskap, Ekonomihögskolan,
Lunds universitet

Innovationer inom stabiliseringspolitiken I: Penningpolitiken

- Inflation targeting (självständiga centralbanker med explicita inflationsmål/prisstabilisering).
- ”Opolitisk” expertstyrning – ny marknad för professorer och doktorer i nationalekonomi.
- Slagorden för IT: ”Transparency, accountability and communication”.
- Omkring ett 30-tal centralbanker bygger sin strategi på inflation targeting.

Innovationer inom stabiliseringspolitiken II: Finanspolitiken

- Finanspolitiska råd – självständiga, ”opolitiska” expertstyrda råd med målet att övervaka finanspolitiken.
- Cirka 15 länder har etablerat någon form av finanspolitiska råd.
- EU, IMF och OECD kräver/rekommenderar finanspolitiska råd.
- OBS: Finanspolitiken kommer *inte* att bli expertstyrd såsom penningpolitiken eftersom finanspolitik är i stor utsträckning fördelningspolitik.

Finanspolitiska rådet i Sverige

- Inrättades 1 augusti 2007.
- Uppdraget är att utvärdera regeringens finanspolitik och övrig ekonomisk politik.
- Huvudprodukten är den årliga rapporten "Svensk finanspolitik" som överlämnas i maj.
- Rapporten används som ett underlag för riksdagens (finansutskottets) granskning av regeringens politik.

Uppdraget för rådet 1:

- Granska hur finanspolitiken förhåller sig till sina mål om *långsiktigt hållbara offentliga finanser*, *överskottsmålet* och *utgiftstaket* – dvs det s k *finanspolitiska ramverket*.
- Bedöma hur finanspolitikens inriktning förhåller sig till konjunkturläget.
- Granska om utvecklingen är i linje med långsiktigt uthållig tillväxt och långsiktigt hållbar hög sysselsättning.

Uppdraget för rådet 2:

- Granska *tydligheten* i regeringens ekonomiska propositioner, särskilt med avseende på angivna grunder för den ekonomiska politiken samt skälen för förslag till åtgärder.
- Analysera effekterna av finanspolitiken på välfärdens fördelning – nytt uppdrag.
- Verka för en ökad offentlig diskussion i samhället om den ekonomiska politiken.

Finanspolitiska rådet

Ledamöter fr o m juli 2012

Lars Jonung (ordf.), professor, Lund, tidigare
forskningsrådgivare, EU-kommissionen

John Hassler (vice ordf.), professor, Stockholm

Anders Björklund, professor, Stockholm

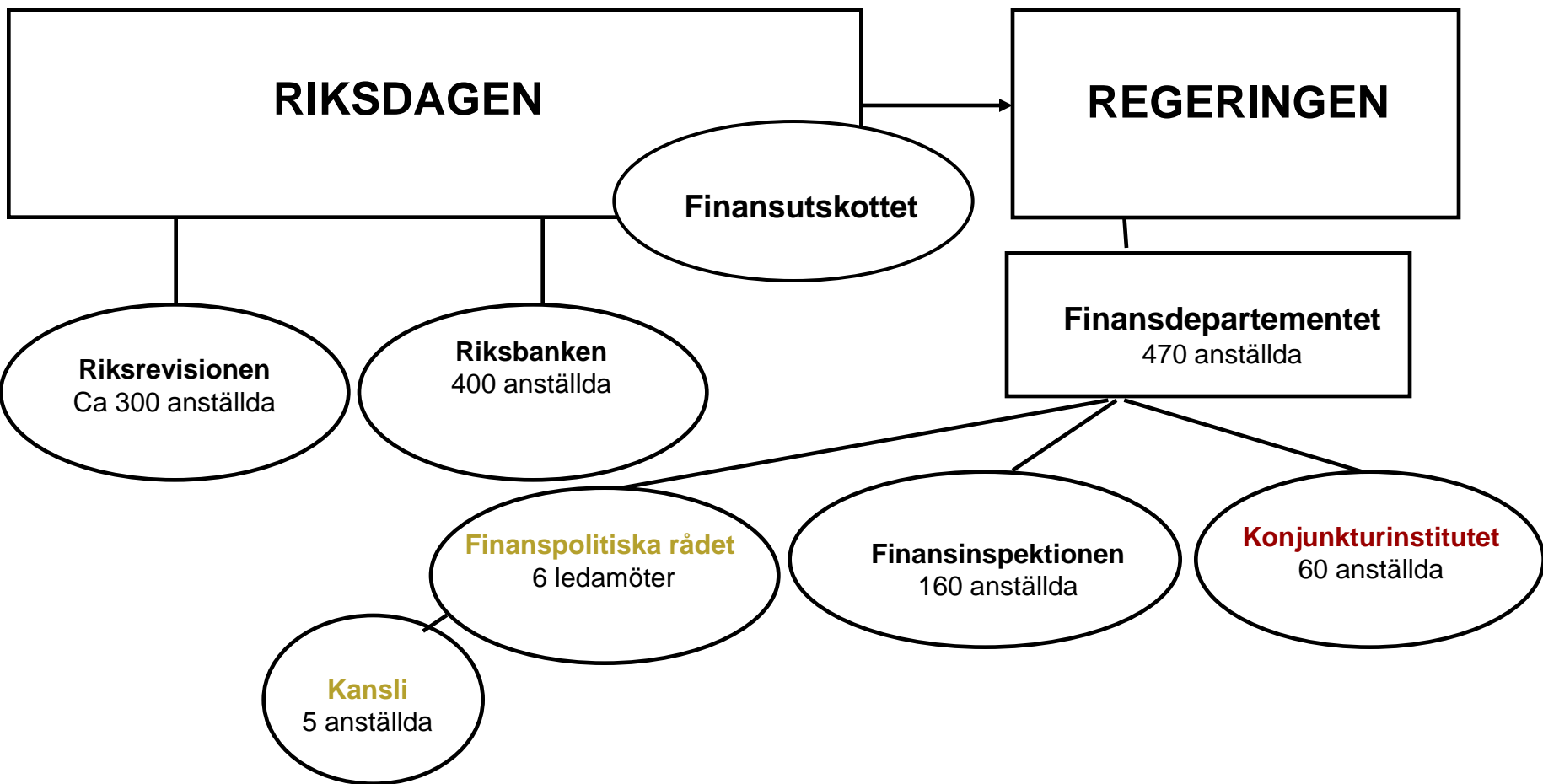
Steinar Holden, professor, Oslo (tidigare Torben
Andersen, Århus)

Eva Lindström, tidigare riksrevisor och budgetchef,
finansdepartementet

Irma Rosenberg, tidigare vice riksbankschef och
prognoschef vid Konjunkturinstitutet

FINANSPOLITISKA RÅDET

SWEDISH FISCAL POLICY COUNCIL

Finanspolitiska rådets rapport 2012

Överlämnades till finansministern den 14 maj

Presenterades för media den 14 maj

Möte med ekonomer och tjänstemän på
finansdepartementet den 15 och 16 maj

Presentation och utfrågning inför Finansutskottet i
Riksdagen den 24 maj

Regeringen svarar i höstpropositionen 20 september

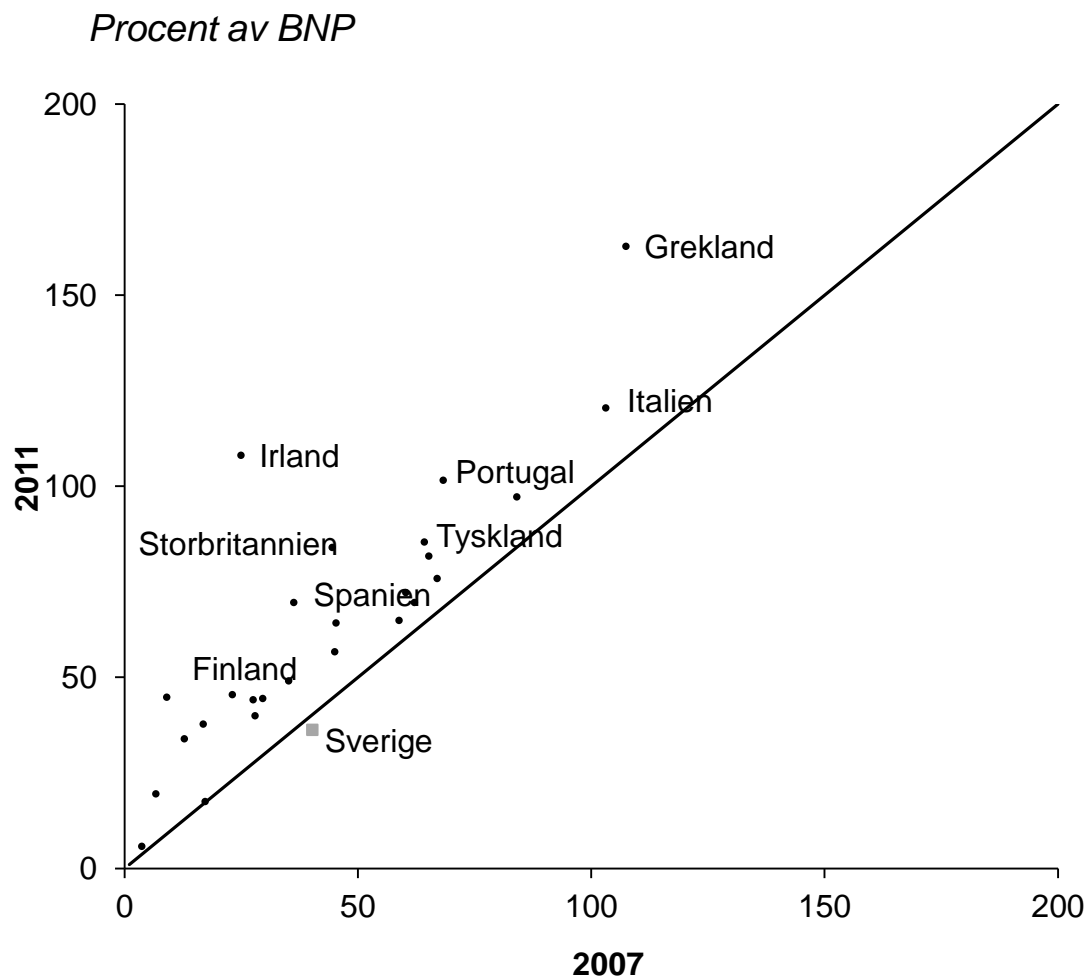
Rapportens innehåll 2012

- Bedömning av finanspolitiken (kapitel 1)
- Finanspolitiska medel och analysmetoder (kapitel 2)
- Den långsiktiga skuldkvoten (kapitel 3)
- Generationsräkenskaper (kapitel 4)
- Arbetsmarknaden (kapitel 5)
- Sänkt restaurangmoms (kapitel 6)

Det ekonomiska läget

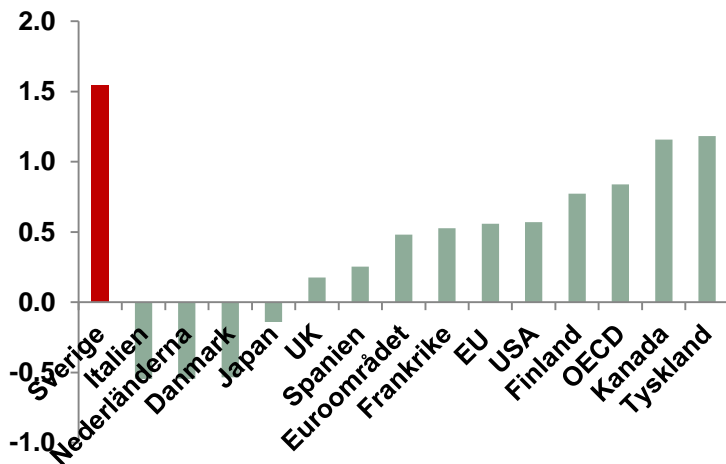
- Svensk ekonomi har klarat sig väl under den internationella kris som började 2008.
- Finanspolitiken framstår generellt som framgångsrik och i huvudsak väl avvägd.
- Denna slutsats får stöd vid en jämförelse med andra länders ekonomisk-politiska erfarenheter och utveckling sedan krisens början.

Bruttonskuld inom EU 2007 och 2011

BNP-tillväxt

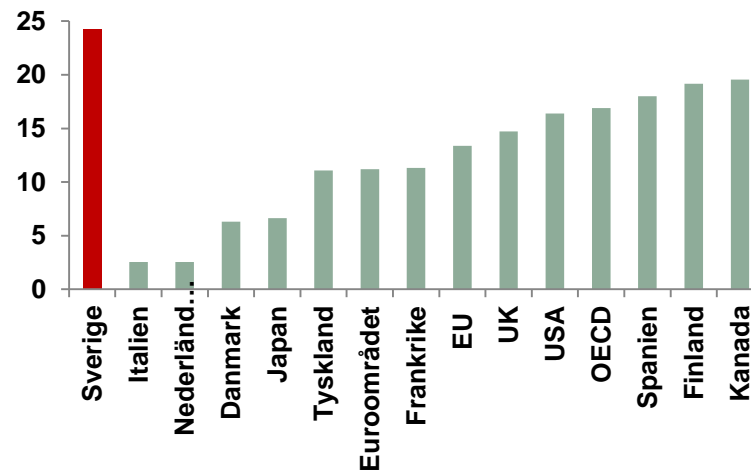
Medelvärde 2007-2011. Procent

Källa: Nationella källor och OECD

Akkumulerad BNP-tillväxt

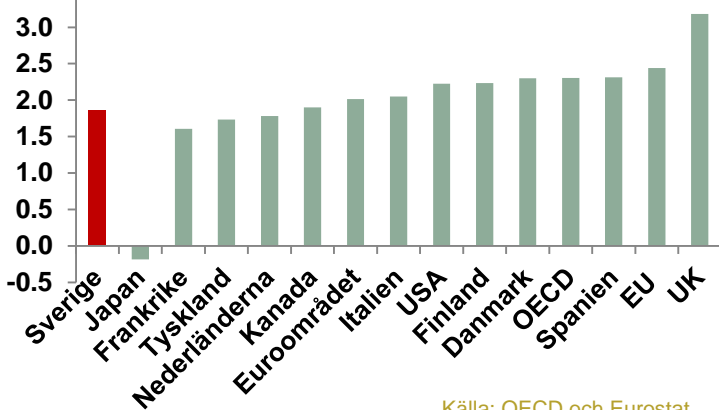
Sammanlagt 2002-2011. Procent

Källa: Nationella källor och OECD

Inflation

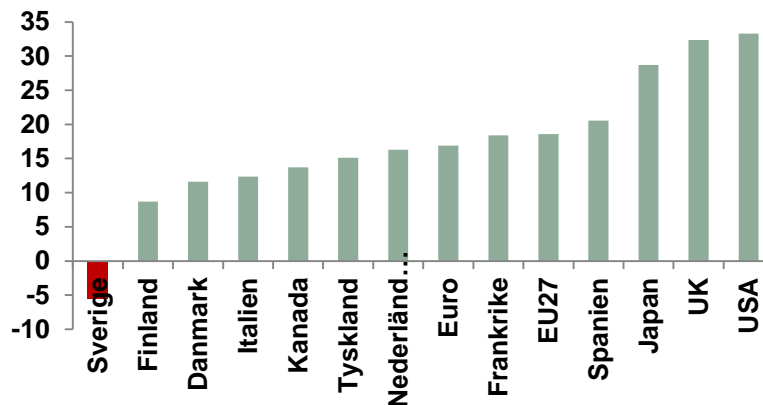
Medelvärde 2007-2011. Procent

Källa: OECD och Eurostat

Offentlig bruttoskuld

Förändring 2006-2010. Procent av BNP

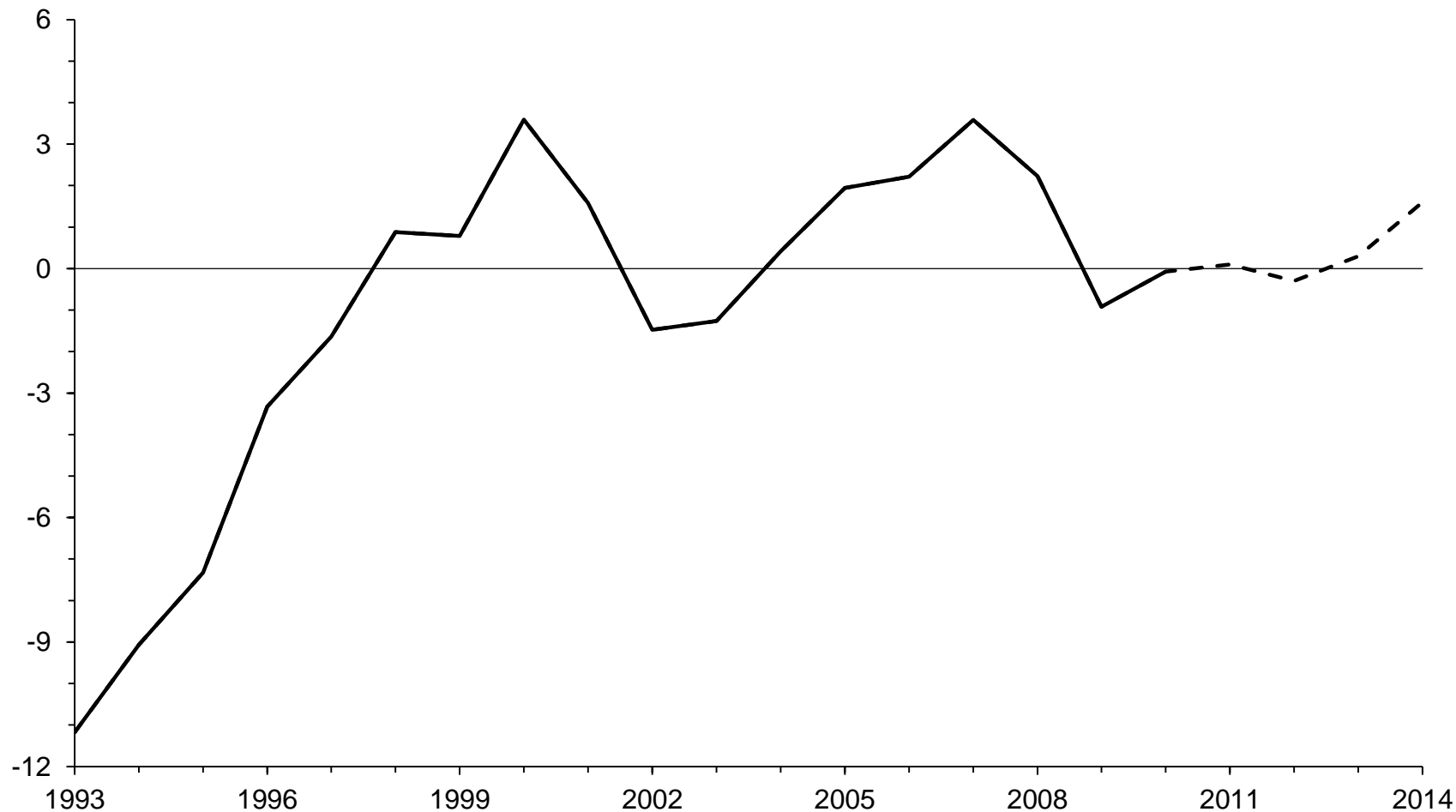
Källa: Eurostat och IMF

Det finanspolitiska ramverket

- Finanspolitiken under 2011 och 2012 har följt ramverket.
- Utgiftstaket håller troligen under de närmaste åren.
- Vi bedömer att finanspolitiken är förenlig med långsiktigt hållbara offentliga finanser.

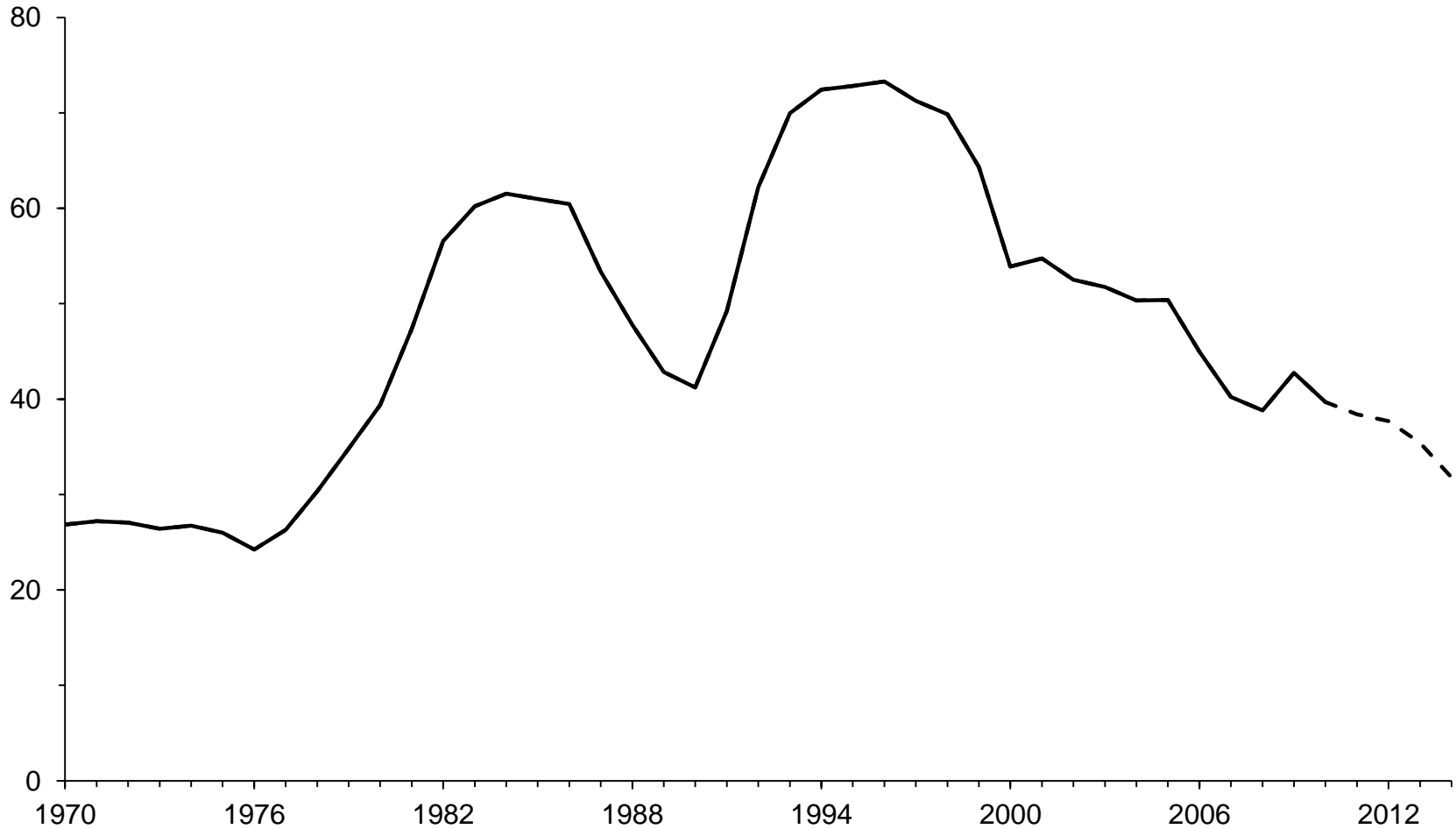
Den offentliga sektorns finansiella sparande

Procent av BNP

Den offentliga bruttoskulden

Procent av BNP

Är då allt bra?

Svaret är NEJ:

Rådet har kritiska synpunkter på den ekonomiska politiken

På minst 19 punkter. Se vår sammanfattning:

<http://www.finanspolitiskaradet.se/download/18.6f0598d1373db0746a101/Svensk+finanspolitik+2012.pdf>

Transparens i finanspolitiken

- En tydligare redovisning av sambanden mellan utgiftstak, överskottsmål och skatteuttag vore ett viktigt bidrag till förbättrad transparens.
- Regeringen bör förklara bättre hur reformutrymmet uppstår och hur utrymmet är tänkt att fördelas mellan skatter och utgifter på några års sikt.

Inga stabiliseringspolitiska motiv

- Regeringen aviserade skattesänkningar våren 2011 som inte föreslogs i Budgetpropositionen för 2012 (i september 2011).
- Denna förändring saknade stabiliseringspolitiska motiv. Det försämrade konjunkturläget under 2011 talade snarare för en mer expansiv finanspolitik.

Säkerhetsmarginaler

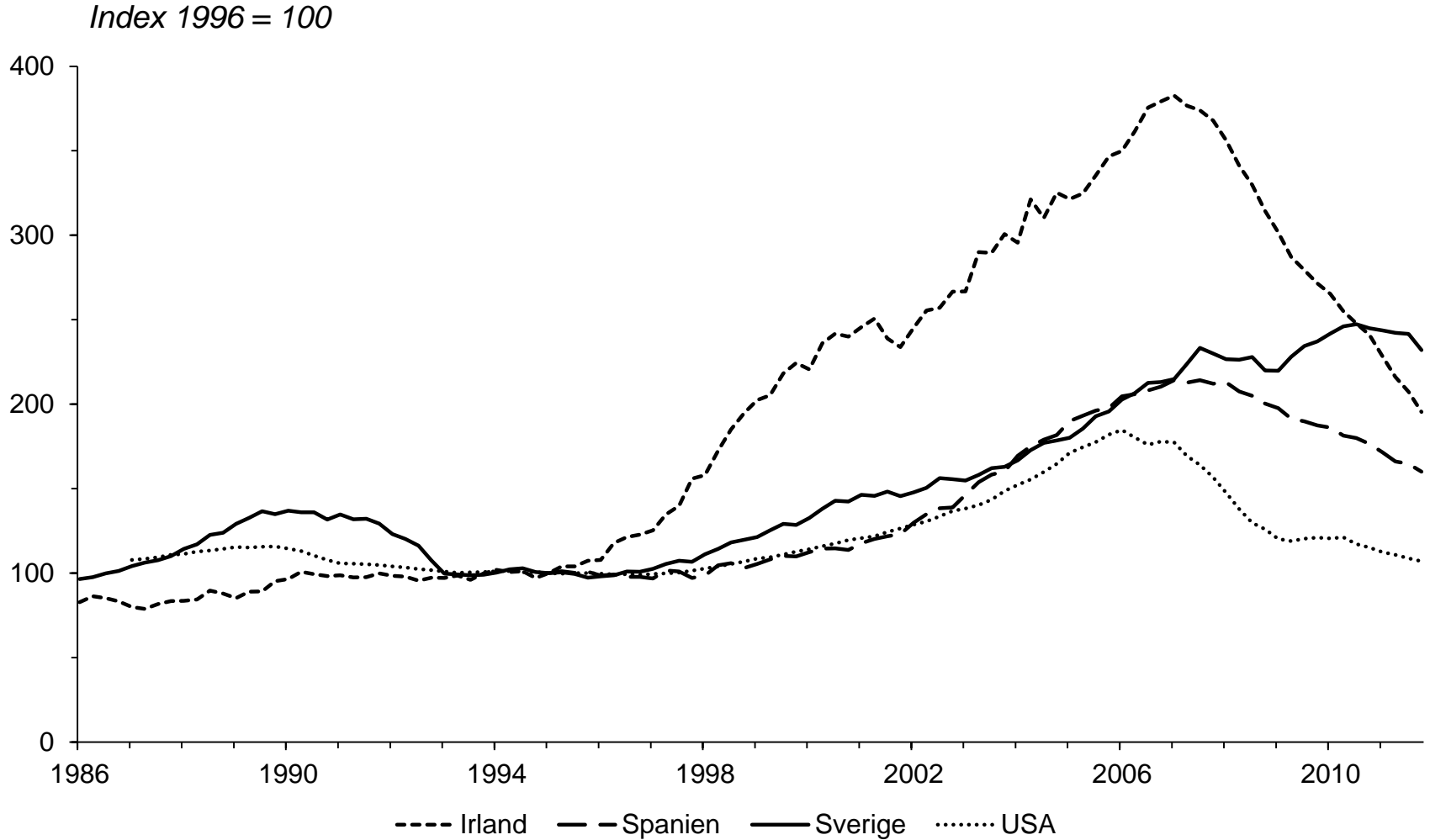
Regeringen anser att den makroekonomiska osäkerheten *motiverar extra säkerhetsmarginaler* – förutom den marginal som redan finns i det finanspolitiska ramverket.

Oklart om säkerhetsmarginaler

En regelmässig användning av extra säkerhetsmarginaler riskerar att skapa

- a) ett ofördelaktigt procykliskt inslag finanspolitiken och
- b) leda till ett genomsnittligt sparande som är större än överskotts målet.

Reala fastighetspriser

Makrofinansiella risker

- Snabbt växande kreditgivning, stor skuldsättning och stigande fastighetspriser innebär makrofinansiella risker som inte får underskattas i den svenska ekonomin.
- Regeringen bör ta ställning till hur den makrofinansiella regleringen och tillsynen bör förstärkas för att reducera risken för framtida finansiella kriser.

Kommissionens varningsindikatorer

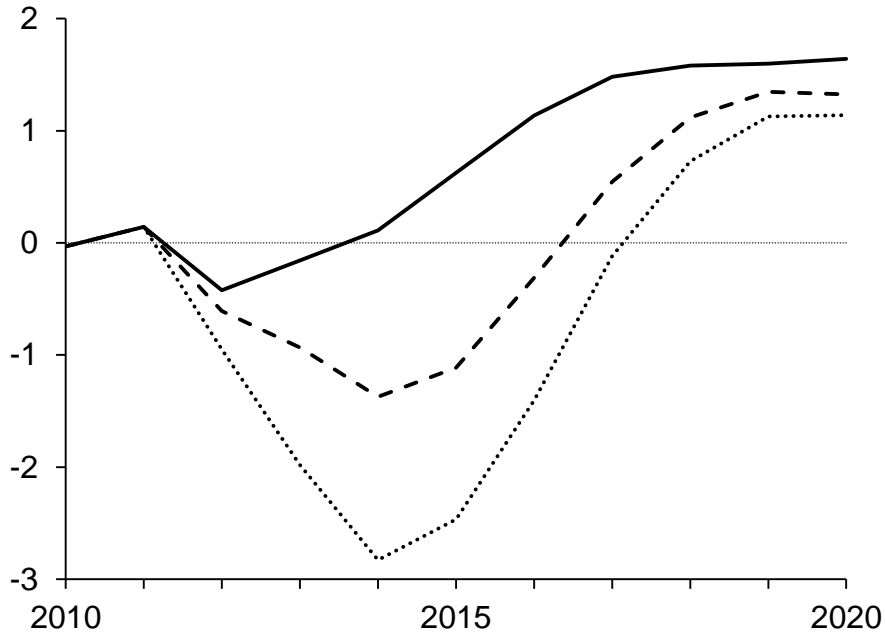
Externa obalanser och konkurrens	Gränsvärde	Sverige
3-årigt genomsnitt av bytesbalansen, andel av BNP	-4/+6	7,5
Netto-ställning mot utlandet, andel av BNP	-35	-6,7
3-årig förändring av real effektiv växelkurs	±5 & ±11	-2,5
5-årig förändring i exportmarknadsandel	-6	-11,1
3-årig förändring i nominell enhetsarbetskraftskostnad	+9 & +12	6,0
Interna obalanser		
Årlig förändring i reala huspriser	+6	6,3
Privata sektorns kreditflöde, andel av BNP	15	2,6
Privata sektorns skuld, andel av BNP	160	237
Offentliga sektorns skuld, andel av BNP	60	40
3-årigt genomsnitt av arbets-lösheten	10	7,6

Alternativa scenarier

- En djup ekonomisk kris av samma omfattning som 1990-talskrisen.

Offentliga sektorns finansiella sparande

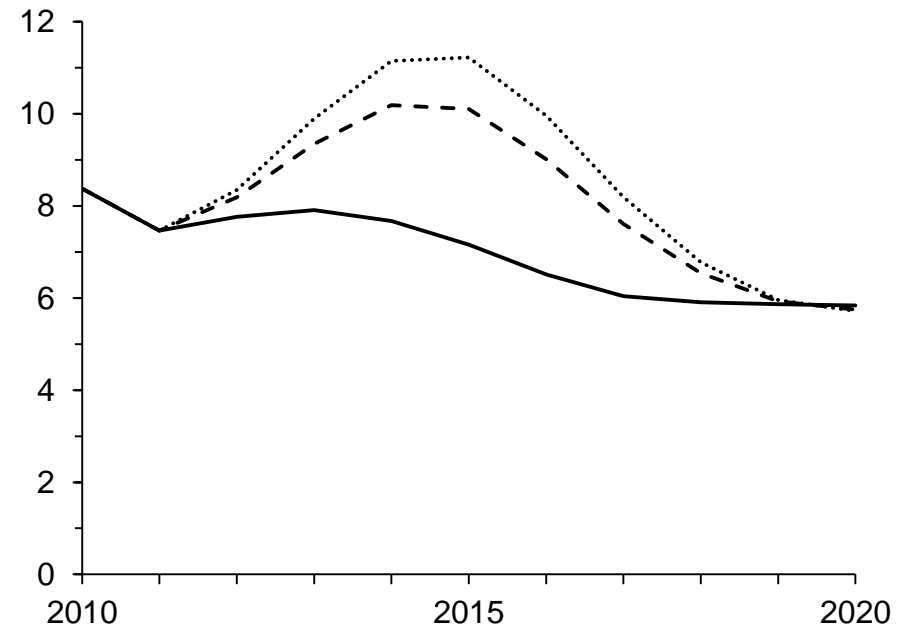
Procent av BNP

— Prognos, dec. 2011
- - - Sänkt exportefterfrågan
..... Sänkt inhemsk efterfrågan

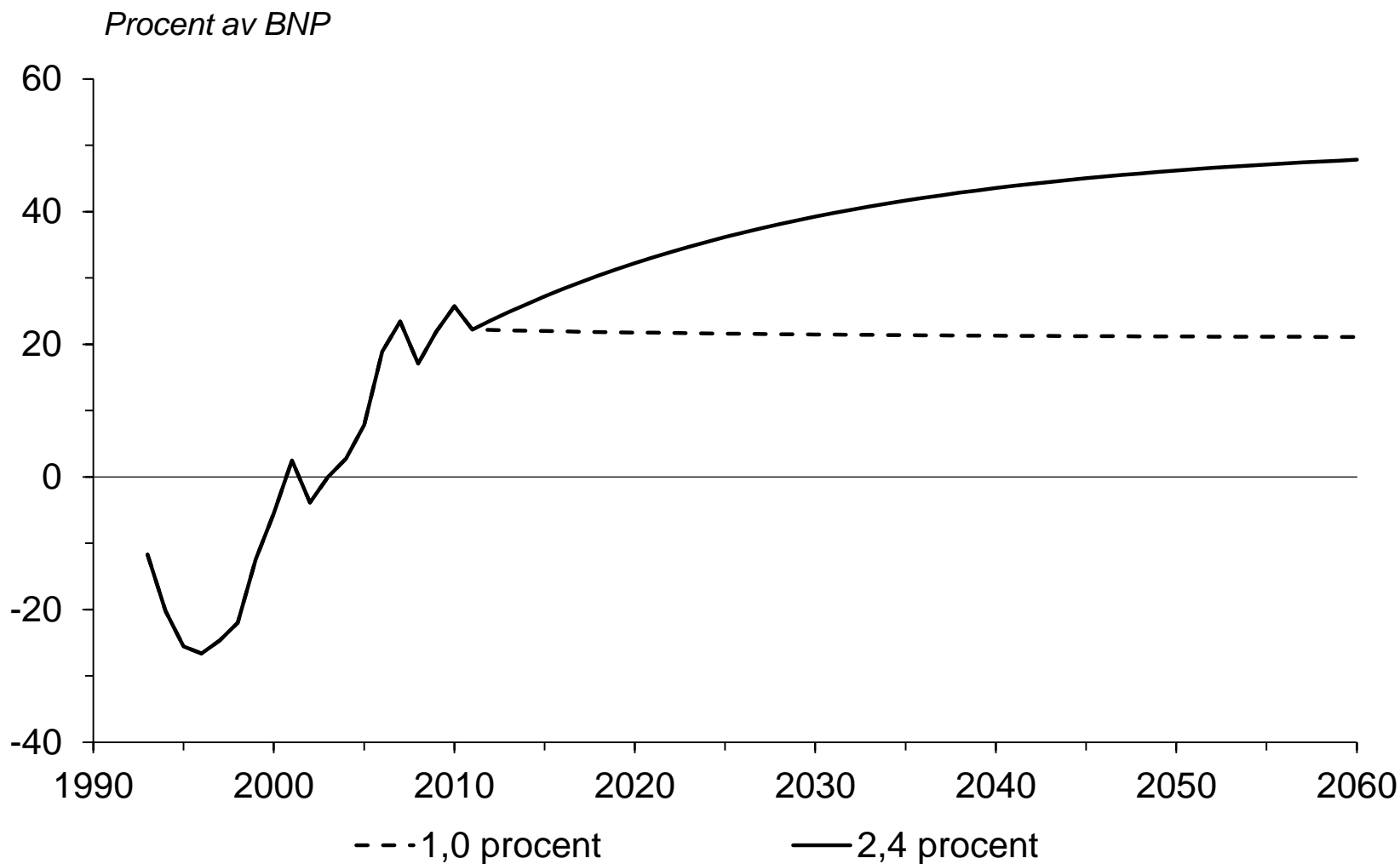
Arbetslöshet

Procent av BNP

— Prognos, dec. 2011
- - - Sänkt exportefterfrågan
..... Sänkt inhemsk efterfrågan

Den offentliga sektorns finansiella nettoförmögenhet

Den långsiktiga skuldkvoten

- Överskottsmålet innebär att den offentliga nettoförmögenheten stabiliseras som andel av BNP.
- *Värdeförändringar* utanför det finanspolitiska ramverket påverkar nivån där nettoförmögenheten stabiliseras.
- Ytterligare förmögenhetsuppbyggnad utöver dagens 20 procent av BNP är svår att motivera med behov av säkerhetsmarginaler.
- Regeringen bör klargöra vad som är en lämplig storlek för nettoförmögenheten.

Förvaltningen av statens finansiella tillgångarna

- Den offentliga finansiella portföljen innehåller stora skulder och stora tillgångar.
- Regeringen bör klargöra vad som är en lämplig bruttoskuld samt vilka principer som ska gälla för avvägningen mellan risk och förväntad avkastning.
- Sverige ett oljeland – utan olja.

Generationsräkenskaper

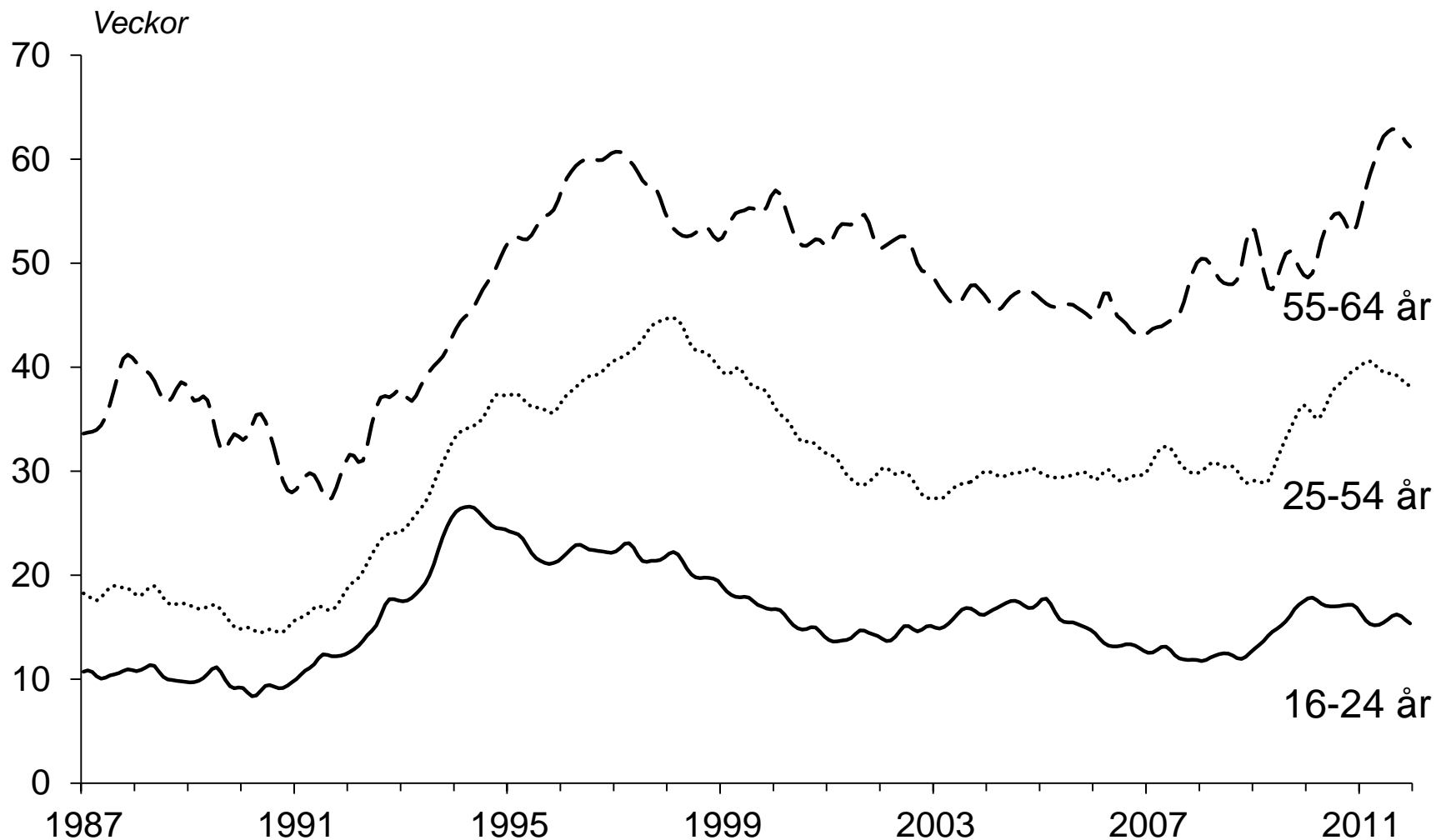
Finanspolitiken på lång sikt

- Analysen pekar på att de svenska offentliga finansernas långsiktiga hållbarhet är god, i huvudsak tack vare pensionssystemets utformning.
- Pensionssystemet är ekonomiskt stabilt - men är det politiskt stabilt?
- Stora metodproblem med generationsräkenskaper.

Ungdomsarbetslöshet

- Bilden av ungdomsarbetslösheten bör nyanseras.
 - Unga hittar i allmänhet jobb snabbare än äldre.
 - Långtidsarbetslösheten för unga är låg i ett internationellt perspektiv.
- Att betrakta unga som en homogen grupp kan leda till ineffektiva insatser.
- Det är viktigt att rikta insatser mot de grupper som har svårt att finna anställning.

Genomsnittlig arbetslöshetstid

Sänkning av restaurangmomsen – dyraste ”reformen” i budgeten för 2012

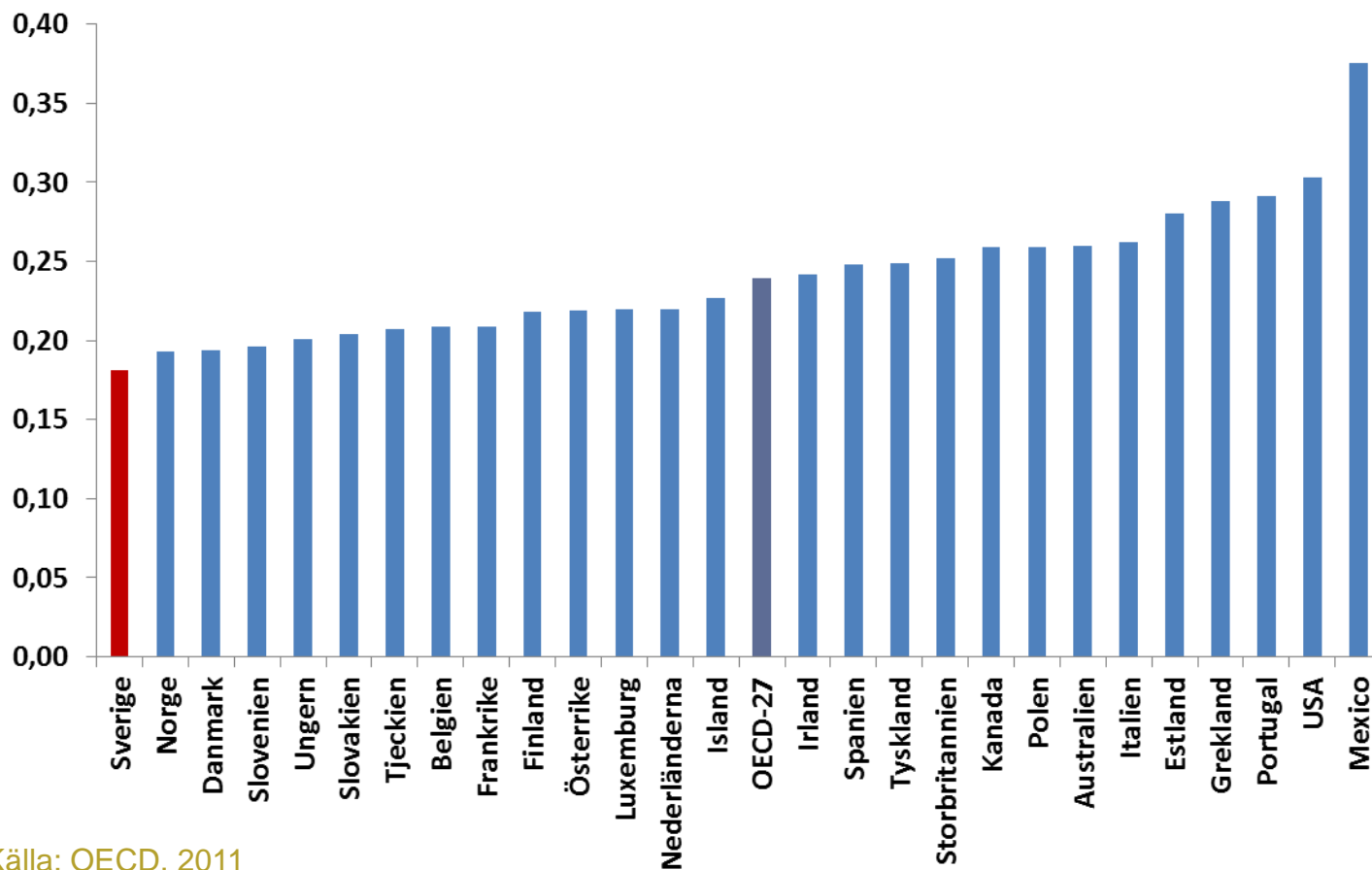
- Vi bedömer att effekterna på arbetslöshet och sysselsättning av reformen är överskattade.
- Sänkt restaurangmoms har karaktären av ett branschstöd. Det ökar risken för påtryckningar från andra intressegrupper.
- Konsumtionsskatten urholkas som skattebas om fler branscher gynnas av reducerade skattesatser.
- En enhetlig moms skulle sannolikt ha stora positiva samhällsekonomiska effekter.

Rådets påverkan på regeringens politik?

- På vissa områden har vi noterat effekter.
- Svårt att empiriskt uppskatta effekterna av finanspolitiska råd. Hur går kausaliteten?
- Det svenska rådet har etablerat en god trovärdighet. Det backas upp av nästan samtliga politiska partier.
- En ny innovation – tiden får utvisa vilken roll det finanspolitiska rådet kommer att spela.

Rapporten 2013 Finanspolitik och fördelning

Ojämlighet i inkomstfördelningen inklusive offentligt finansierade tjänster:
Gini-koefficient.

Källa: OECD, 2011

Finanspolitiska rådets rapport 2012

Knut Wicksells centrum för finansvetenskap

7 september 2012

Lars Jonung

Finanspolitiska Rådet

Knut Wicksells centrum för finansvetenskap, Ekonomihögskolan,
Lunds universitet